

Příprava a vedení operací svazu spojeneckého složení

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála Sovětského svazu V. G. Kulikova, uveřejněný v sovětském časopise „Vojen-
naja mysl“ č. 11/1981.*

Hlavní příčinou rostoucího mezinárodního napětí je aktivizace válečných příprav imperialistických a hegemonistických sil, kurs agresivního bloku NATO, především USA, které směřují k ochromení uvolnění, ke zvýšení závodů ve zbrojení, ke změně existující vojenské rovnováhy ve světě ve svůj prospěch a na tomto základě dosáhnout rozhodujícího postavení ve světě, nedopustit další prohlubování sociálního pokroku a vytvořit podmínky k uskutečňování politiky vydírání.

S těmito cíli USA a jejich spojenci, pod pláštěm „sovětské vojenské hrozby“, vytvářejí do života rozhodnutí o:

- každoročním 3% zvyšování vojenských výdajů, o rozmístění asi 600 amerických raketových prostředků středního doletu v západní Evropě, namířených na Sovětský svaz a na další státy socialistického společenství,
- vývoji nových zbraňových systémů, zdokonalování zavedených prostředků ozbrojeného zápasu, o rozpracování organizační struktury vojsk a orgánů velení,
- vytvoření tzv. „sil rychlého zasazení“,
- přijetí a zavedení „nové jaderné stra-

tegie“, jejímž hlavním smyslem je urychlit přípravu na jadernou válku a zdůvodnit její přijatelnost.

Důležitými články agresivních příprav jsou také: nevídaný růst vojenských rozpočtů, masová výroba neutronových zbraní v USA, budování nových vojenských základen a opěrných bodů k obraně jejich „životních zájmů“ v různých částech světa.

O agresivních snahách imperialismu svědčí rovněž intenzivní operační příprava štábů a vojsk NATO, která má v posledních letech tendenci stále zvyšovat počet a rozmach plánovaných cvičení bloku a cvičení v rámci národních velení. Např. v roce 1980 jich bylo o 140 více než v roce 1975.

Vážným nebezpečím pro mír jsou prohlubující se vojenskopolitické sblížování USA, Číny a Japonska, pokusy vytvořit jednotnou protisocialistickou frontu, ve které by byla spojena vojenská síla USA a Evropských států NATO na Západě s lidskými zdroji Číny a průmyslovými možnostmi Japonska na Východě. Mluvíme-li o sblížování USA s čínským vedením, musíme rovnou říci, že partnerství imperialismu a pekingského hegemonismu je novým je-

vem ve světové politice, nebezpečným pro celé lidstvo, včetně amerického a čínského národa.

Nepřestávají pokusy imperialismu škodit socialistickým státům.

Komunistická strana, sovětská vláda spo-

lečně s bratrskými stranami a vládami spojeneckých států dělají všechno, aby společně ubránily historické vymoženosti socialismu, zabezpečily mír, mírovou tvůrčí práci lidu států socialistického společenství.

Analýza vývoje událostí ve světě, vzájemných styků a vztahů mezi státy v mezinárodní oblasti, vazeb a vzájemných střetů jejich politických zájmů, existence silných vojenských bloků, které stojí proti sobě, dále i tendence k integraci reakčních sil světového imperialismu na jedné straně a konsolidace socialistických a dalších pokrokových sil na druhé straně umožňují předpokládat, že v případě že se podaří imperialistům rozpoutat světovou válku, pak protistojící strany ji budou vést spojeneckými silami. V této souvislosti nabývá na zvlášť důležitém významu iak v teoretické, tak i v praktické oblasti studium historických zkušeností z přípravy a vedení operací svazy spojeneckého složení, stanovení nejpodstatnějších problémů v této oblasti a hledání způsobů jejich řešení v soudobých podmínkách.

Dějiny válek poskytují dostatek příkladů z vedení společné bojové činnosti dvou a více národních armád proti společnému nepříteli. Spojenecká bojová činnost se rozšířila zejména ve válkách epochy kapitalismu a především v jeho imperialistickém stadiu rozvoje.

Historické zkušenosti svědčí o tom, že obecnou tendencí v použití spojeneckých armád je neustálé rozšiřování oblastí a úrovní vojenské integrace: od strategické do operačně taktické činnosti, od samostatného používání národních armád v prostorech jejich odpovědnosti do organizování smíšených svazů, od dočasného vytváření spojeneckých uskupení před válkou a v jejím průběhu do organizování stále působících ozbrojených sil a orgánů jejich velení již v míru. Tato tendence se projevuje také v soudobých podmínkách, kdy vznikly a vytvořily se diametrálně protikladné koalice imperialistických a socialistických států s jejich třídními neslučitelnými cíli, ideologií a systémem hospodářství.

V celé řadě operací v letech Velké vlastenecké války, bok po boku se sovětskými vojáky, plnily společné bojové úkoly svazy spojeneckých armád. V sestavě ozbrojených sil SSSR úspěšně bojovala 1. a 2. polská armáda, československý armádní sbor a na konci války rumunská a bulharská armáda i maďarské útvary.

S vojsky 3. ukrajinského frontu měla těsnou součinnost jugoslávská armáda. Ve sraženích na Dálném východě společně se sovětskými vojáky působily svazky mongolské lidové revoluční armády.

Značné množství vojsk satelitů fašistického Německa bylo v sestavě wehrmachtu. Např. se zahájením útoku na Stalingrad dosáhl celkový počet jejich svazků 40 divizí.

Problematika přípravy a vedení válečné činnosti uskupeními spojeneckého složení má objektivní charakter. Jeho prameny netkví jen v samotné válce jako velmi složitém sociálně historickém jevu, ale jsou také podmíněny národními zvláštnostmi každé spojenecké armády: technickým vybavením, organizační strukturou, úrovní přípravy vojáků a jejich morálním politickým stavem, bojovými možnostmi, názory vedení na formy a způsoby válečné činnosti, bojovými zkušenostmi a dalšími faktory. Různorodost těchto faktorů co do svého obsahu je hlavní příčinou specifiky velení spojeneckým vojskům, které zahrnuje prakticky všechny hlavní stránky válečné činnosti — od organizace bojové činnosti až do ukončení splnění určených úkolů.

Jedním z nejdůležitějších problémů přípravy a vedení operací uskupeními spojeneckého složení bylo vždy úplné a **včasné využití bojových možností svazků a svazů spojeneckých armád a dosažení jejich sladěné činnosti**. Nejúspěšnější byla řešena u těch spojeneckých uskupení vojsk, která byla vytvářena v průběhu vedení spravedlivé války, vedené s cílem zničení fašismu, národní obnovy a sociálního pokroku. To bylo charakteristické pro spojenecká uskupení vojsk, která působila v sestavě sovětských ozbrojených sil v letech Velké vlastenecké války.

Ke společnému splnění velkého poslání — osvobození národů Evropy od fašistické nadvlády — byly vytvořeny a cvičeny na území SSSR a za jeho přímé účasti národní svazky a útvary řady východoevropských států. Za pomoci Sovětského svazu bylo vyzbrojeno a připraveno asi 60 národních svazků s celkovým počtem více než půl miliónu osob. Zejména tyto formace tvořily později základ lidových armád bratrských států socialistického spo-

lečenství. Byly vytvářeny zpravidla na základě iniciativy komunistických a dělnických stran. Sovětský svaz všemožně napomáhal jejich rychlému vytváření a dosažení jejich vysoké bojové připravenosti. Pro ně vyčleňoval dostatečné množství souborů zbraní a bojové techniky, zabezpečoval je materiálně technickými prostředky, pomáhal připravovat velitelské kádry a předával jim bojové zkušenosti.

Na směrech hlavních úderů většinou účtočily zkušené svazy a svazky Sovětské armády. Spojenecká vojska buď rozvíjela jejich úspěch, nebo využívala jejich dosažených operačních výsledků při splnění vlastních úkolů. Po získávání bojových zkušeností byly využívány na důležitějších směrech.

Průlom připravené obrany nepřítel byl vždy složitým obdobím operace. Proto ke spolehlivému prolomení obrany bylo přiděleno spojeneckým vojskům značné množství sovětského dělostřelectva, zejména velkých ráží a na podporu byl vyčleněn velký počet letectva. To umožnilo vést na nepřítel palebné údery velké síly.

Mezi hlavní problémy, na základě zkušeností minulé války, patří i **spolehlivé zabezpečení ochrany vojsk a objektů týlu proti úderům vzdušného nepřítel.** Je známo, že letectvo s velkými údernými a palebnými možnostmi a působením do značné hloubky představovalo vážné nebezpečí jak pro uskupení vojsk a místa velení na frontě, tak pro objekty týlu. Proto k uchování odolnosti vojsk, sil, vojenskoprůmyslových a administrativních politických středisek spřátelených států bylo důležité zabezpečit jejich spolehlivou protivzdušnou obranu.

Na sovětsko-německé frontě byla organizována protivzdušná obrana spojeneckých vojsk na základě jednotných plánů PVO frontů. Obsahovaly úkoly stíhacího letectva a protiletadlových prostředků k obraně jak svazů Sovětské armády, tak i spojeneckých vojsk. To umožnilo centrálně velet všem silám a prostředkům PVO, soustřeďovat je na nejdůležitějších směrech v nejdůležitějších obdobích operace a tak co nejspolehlivěji bránit proti úderům ze vzduchu hlavní uskupení spojeneckých vojsk ve výchozím prostoru pro útok, při jejich zasazení do sražení, překonávání přírodních překážek (horských průsmyků, vodních překážek, soutěsek, úžlabin atd.), dále druhé sledy, zálohy a týlové objekty.

Problematika efektivní obrany spojeneckých vojsk (sil) v průběhu operací byla řešena i spojeným úsilím všech prostředků PVO v rámci jejich určených usu-

pení. Tvůrčí využití těchto zkušeností má důležitý praktický význam v současné době.

Rozsah použití prostředků vzdušného napadení pravděpodobného nepřítel v současných podmínkách značně vzrostl a není možné jej porovnat s minulostí. Proto se ještě více zvyšuje úloha společného úsilí všech prostředků PVO spojeneckého složení a odpovědnost národních a spojeneckého velení za zabezpečení spolehlivé protivzdušné obrany vojsk a objektů spojeneckých států. Centralizované řešení tohoto úkolu je účelné také z ekonomického hlediska.

Potíže přípravy a vedení operací uskupení spojeneckého složení jsou podmíněny rozdíly v početních a kvalitativních charakteristikách spojeneckých svazů. To se projevilo zejména v oblasti **velení vojskům.** Zkušenosti z druhé světové války a z lokálních válek potvrzují, že **stav velení se stal důležitým ukazatelem bojové síly, jedním z mnoha součástí jejich bojového potenciálu.** Každé jeho narušení i na krátkou dobu se projevilo na výsledku ozbrojeného zápasu a mělo vážné následky.

Při zkoumání otázek velení v různých vojenských uskupeních musíme především zdůraznit, že bez ohledu na zdánlivě společné problémy, je podmíněna ostrost jejich projevu a stupeň řešení typem spojení.

Ve svazech, které tvořila sovětská a spojenecká vojska, složitosti byly v mnoha směrech podmíněny takovými faktory, jako jsou podmínky vytvoření národních formací a jejich vstup do války. Nejsložitějším problémem byla **operativnost a efektivnost velení.**

Hovoříme-li o nejlepších způsobech řešení společných úkolů zničení společného nepřítel spojeneckými vojsky, musíme zvláště zdůraznit, že při operačním podřízení spojeneckých svazů sovětskému velení v žádném případě toto nenahrazovalo národní velení a nezbavovalo je samostatnosti při přípravě a všestranném zabezpečení vlastních vojsk v rámci přijatého rozhodnutí a operace.

Při zabezpečení nepřetržitosti a pevného velení spojeneckým vojskům v letech Velké vlastenecké války měly významnou úlohu ve společných operacích **operační skupiny.** Při jejich vzájemné výměně bylo nutné doplnit tyto skupiny nejlepšími připravenými generály a důstojníky, kteří absolvovali speciální kurs pro plnění funkčních povinností, kteří znali odpovídající cizí jazyk, vybavit je spojovacími prostředky, rozmístit a organizovat práci a napomáhat

rychlému vytvoření pracovních vzájemných vztahů se spojeneckým velením.

Na operativnost velení měla vliv i ta okolnost, že spojenecké svazy, svazky a útvary, které byly začleněny do sestavy spojeneckých uskupení, měly někdy dvojí podřízení — spojeneckému operativnímu velení a nadřízenému národnímu vojenskému orgánu.

Rada potíží ve velení, zejména v závěrečném období války byla podmíněna vzdáleností a specifickou válčiště, odloučeností operačních směrů, složitostí radioelektronické situace a dalšími faktory.

Velmi důležitým problémem při velení vojskům bylo stanovení **optimálního poměru centralizované a decentralizované metody velení**. V podmínkách vedení bojové činnosti na souvislé frontě při nedostatečných bojových zkušenostech a znalostech některých vojsk, která byla zařazena do spojeneckého uskupení, bylo efektivní centralizované velení. Současně však někdy svazovalo iniciativu podřízených a při ztrátě spojení zavadělo příčinu k pasivnosti, protože od nadřízeného nepřicházely potřebné pokyny.

V podmínkách rychlých a náhlých změn situace, při rozvíjení bojové činnosti na jednotlivých směrech a vedení samostatné činnosti při odtržení od hlavních sil vzrostla úloha decentralizovaného velení. Jeho základem byly: jediný záměr operace, určené bojové úkoly vojskům a správné předvídání perspektiv vývoje situace v pásmu útoku a celkově na operačním směru.

Cílevědomému velení vojskům spojeneckého složení ve společných operacích napomáhal tvůrčí přístup k jeho organizaci, opravdové soudružské, pracovní vzájemné vztahy spojeneckých štábů a použití různých způsobů velení: výměna operačních skupin (vojenských misí) a představitelů, osobní setkání vyšších náčelníků s podřízenými, pracovní korespondence, přímé styky velitelů součinnostních vojsk.

Je pochopitelné, že činnost orgánů velení v soudobé válce se může zásadně změnit. Typický pro ni bude rostoucí okruh funkcí v oblasti velení, zkrácené doby na jejich splnění, značný tok informací a jejich rychlé stárnutí. To klade vyšší požadavky na operativnost velení, jeho spolehlivost, odbornou přípravu generálů a důstojníků a jejich vojenský vzhled. Kromě toho, jak ukazují zkušenosti ze cvičení, musíme být připraveni k vyřešení problému připojení automatizovaného systému velení vojskům spojeneckých armád, formalizování dokumentace a vypracování jednotné metodiky práce velitelů a štábů atd.

Stadium a tvůrčí využívání zkušeností z minulých válek v oblasti velení mají velký význam pro zdokonalování řízení vojenských uskupení spojeneckého složení. Jeho organizace, v porovnání s minulostí, se ovšem zásadně měnila.

V podmínkách neustálého zdokonalování orgánů velení bratrských armád států Varšavské smlouvy je nejdůležitějším faktorem udržování jejich bojové pohotovosti na potřebné úrovni.

Potřeba plnění důležitých operačních a strategických úkolů, které mají přímou souvislost s odražením nenadálých úderů agresora, dále i intenzivní boj za získání a udržení iniciativy, k předjetí nepřitele v následné činnosti, k získání času a prostorů — to vše má za následek, že v současné době nabývá na významu zvláště aktuální problematika zabezpečení vysoké úrovně bojové pohotovosti orgánů velení a vojsk (sil). Jejich úspěšné řešení je spojeno s uskutečněním řady opatření. Je to zdokonalování orgánů velení a spojení, zabezpečení jednoty výcviku a výchovy vojáků, rozpracování společných metodik přípravy a vedení cvičení, nácviků, hlídsek hodnocení výsledků bojové přípravy a další.

Jak potvrzují zkušenosti z druhé světové války, účast národních formací řady států v operacích vytvářela určité potíže při **organizaci součinnosti** spojené s odlišnostmi forem a obsahu bojové činnosti spojeneckých vojsk, metod práce jejich velitelství při přípravě boje a způsobů velení vojskům, se zvláštnostmi jejich materiálně technického zabezpečení atd.

Základním problémem při organizaci a udržování součinnosti v operacích bylo dosažení přesné koordinace úsilí a vysoké bojové efektivnosti při činnosti svazů a svazků spojeneckého složení ke zničení společného nepřitele. Řešení nebylo lehké. Nejsložitější bylo hledání způsobů jednotného nebo co nejbližšího chápání politických cílů a úkolů nejen války, ale také plánovaných operací. Podstatnou překážkou byly především jazykové odlišnosti. Za politické jednoty byly na operačně strategickém stupni překonávány poměrně lehce. Na taktickém stupni, kde bylo nutné podrobněji sladit úsilí co do místa, cílů a času, byl tento problém řešen postupně.

Udržení součinnosti v průběhu bojové činnosti bylo často komplikováno nedostatečným množstvím spojovacích prostředků při současném zvyšování sil a prostředků, které se zúčastňovaly operace (boje).

Velitelství a štáby všech stupňů musely v minulé válce řešit důležité úkoly: sladit a koordinovat úsilí různorodých vojsk

[sil] — podle jejich možností, vlastností a podřízenosti — a usměrnit je k dosažení jednotných cílů.

Bojová činnost proti společnému nepříteli napomáhala rozvíjení nových forem organizace a udržování součinnosti mezi spojeneckými vojsky. Velký význam, současně s dobře sladěnou vzájemnou výměnou představitelů orgánů velení, mělo zavedení do praxe společného procvičení plnění plánovaných bojových úkolů na mapách a plastických stolech v podmínkách blízkých reálné situaci, společná zaměstnání k organizaci a udržení součinnosti za účasti příslušných funkcionářů všech druhů vojsk a druhů ozbrojených sil spojeneckého uskupení. Jak potvrdily bojové zkušenosti, úspěšné řešení otázek součinnosti v mnoha směrech záviselo na jednotně chápaném úkolu v boji a operaci, na formách udržování styků mezi spojeneckými velitelstvími, na přijatém systému vzájemných informací a jejich včasných výměnách, na jazyce, ve kterém budou zpracovávány bojové dokumenty, na použití jednotných principů velení, hodnocení bojových možností a zvláštností národních vojsk.

Tvůrčím přístupem k analýze kladných i záporných příkladů z bojových zkušeností minulosti, můžeme je úspěšně použít s vysokým efektem také v dnešní době. Je nutné ovšem brát v úvahu, že prostorový rozmach soudobých operací a počet sil a prostředků, které se jich zúčastní, značně vzrostly. Tím se výrazně rozšiřuje okruh otázek, které budou řešeny při organizaci součinnosti, a zvyšuje se její úloha při dosažení celkového úspěchu v operaci.

Složitým problémem bylo dále **týlové zabezpečení uskupení spojeneckého složení**. Historické zkušenosti potvrdily velkou závislost úspěšného průběhu a výsledku operace na nepřetržitém týlovém zabezpečení. V soudobých podmínkách se na jedné straně mnohonásobně zvyšuje rozsah prací, které plní týlové orgány a na druhé straně jsou složitější podmínky k jejich plnění. Tato tendence je podmiňována jak zvýšením úrovně technického vybavení armády, tak i rozmachem bojové činnosti a narůstáním její intenzivnosti a bojového úsilí vojsk.

Charakter a způsoby řešení úkolů týlového zabezpečení závisel na řadě faktorů. Týlové zabezpečení vojsk, vytvořených na území Sovětského svazu (konkrétně polských a československých) nepředstavovalo zvláštní potíže, protože byla zásobována orgány jednotného systému materiálně technického zabezpečení Sově-

ské armády. Současně však zabezpečovat vším potřebným jiná spojenecká vojska (rumunská, bulharská, maďarská) bylo podstatně složitější v důsledku toho, že se lišila od sovětských vojsk organizací, výzbrojí, technikou, normami a systémem zásobování, metodami práce týlových orgánů atd.

Proto byla tato problematika řešena diferencovaně. Každá spojenecká armáda podle možnosti samostatně organizovala týlové zabezpečení vlastních vojsk, které byly vyčleněny do sestavy spojeneckých svazů. V řadě společných operací však hlavní těžiště práce při zabezpečení vojsk přebírala týl Sovětské armády. Šlo zejména o materiální prostředky, které nevyráběl průmysl spojeneckých států. Často frontový týl sovětských vojsk vyčleňoval a zásoboval spojenecká vojska např. výstrojí, materiálem, náhradními díly, některými druhy techniky a proviantu.

Určité potíže v týlovém zabezpečení bylo nutné překonávat při činnosti vojsk značně vzdálených od vytvořené materiálně technické základny a při značném odtržení spojeneckých vojsk od národních zásobovacích základů. Jednou z příčin byla nízká pohyblivost týlových útvarů a zařízení, které nedosahovaly mobility vojsk. Byly případy, kdy svazky prvního sledu pocítovaly vážné nedostatky v zásobování municí a pohonnými hmotami. Jejich přísun byl ztížen zvětšenou délkou komunikací.

Organizaci týlového zabezpečení kromě toho ovlivňovala nutnost vytváření speciálních uskupení vojsk k vedení samostatné bojové činnosti (na samostatných směrech) a přeskupení uvnitř svazů. To přirozeně rozmělovalo síly a prostředky týlu. Splnění celého komplexu opatření vyžadovalo řešení problému pravidelného zabezpečování vojsk proviantem a poskytování zdravotnické pomoci zraněným a nemocným mimo prostor válečné činnosti. Často vznikala situace, kdy týly svazů musely současně zabezpečovat vojska, která se přeskupovala a vedla bojovou činnost, připravovat zásoby materiálu, vést vlastní přeskupení a připravovat komunikace v souladu se zámyslem operace, úkoly a operační sestavou vojsk.

Úspěšné organizaci týlového zabezpečení při společné válečné činnosti významně napomáhala využívání místní materiálně technické základny, komunikací a dopravních prostředků, cílevědomá příprava válečnických, rozpracování systému vzájemného zabezpečení vojsk materiálem, organizace oprav, obnova výzbroje a techniky, pomoc při léčení raněných a nemocných atd.

Nepřetržitě týlové zabezpečení spojeneckých uskupení vojsk v operacích bylo tak dosahováno na základě **jednotných principů materiálního, technického, zdravotnického a dopravního zabezpečení vojsk, těsné součinnosti mezi týlem národních a spojeneckých svazů, udržování pevného spojení mezi týlem svazu, který se vytvářel nebo působil na území spojeneckého státu a jeho hlavním týlem.** Proto další upevnění součinnosti týlových orgánů spojeneckých armád je důležitým úkolem současnosti.

Neméně důležité místo mezi těmito problémy mají **otázky přípravy válečnické, území,** které se může stát prostorem ozbrojeného střetnutí protistojících uskupení. Historické zkušenosti svědčí o tom, že na stupni přípravy válečnické v mnoha směrech závisí průběh a výsledek operací. Zvláště tato závislost vzrůstá při vedení bojových činností uskupeními spojeneckého složení. Je to pochopitelné, protože v těchto podmínkách úspěch takové činnosti ovlivňuje více faktorů, než při vedení operace svazem jedné armády.

Splnění značného rozsahu prací, které souvisí s přípravou válečnické silami jedné národní armády v současných podmínkách není vždy možné. Zejména proto v letech minulé války byla tato práce uskutečňována na základě přesné koordinace úsilí spojeneckých vojsk, často i za účasti civilního obyvatelstva.

Analyzujeme-li tyto zkušenosti z hlediska současného stavu prostředků ozbrojeného zápasu i nejbližší perspektivy jejich rozvoje, dospějeme k závěru, že tento problém ani v současné době neztratil na svém významu.

Pozornost zasluhuje dále takový důležitý problém, jako je **příprava velitelských kádří.** Ta nebyla dostatečně řešena v průběhu celé druhé světové války, i když sovětské velení správně chápalo, že nedostatek důstojníků zpomaluje dobu na vytváření a přípravu zahraničních vojenských útvarů. Kromě toho hledat možnosti pro vytváření spojeneckých vojsk bylo velmi složitou záležitostí, protože válka vyžadovala rozvinutí velkému počtu nových svazků a svazů pozemních, vzdušných a námořních sil. Způsob vyřešení tohoto problému byl však nalezen. Nedostatek důstojnických kádří a útvarů a svazků spojeneckých armád byl řešen jak jejich přípravou v sovětských vojenských učilištích, tak i vysláním důstojníků Sovětské armády ke spojeneckým vojskům na dočasnou dobu služeb.

Daleko složitější problémy v této oblasti vznikají v současných podmínkách, kdy

požadavky na přípravu vojenských kádří nesmírně vzrostly. Hluboké a všestranné znalosti důstojnického sboru o organizaci, vyzbrojení, bojových možnostech a jiných zvládnutích spojeneckých vojsk, dosažení jednoty názorů jejich vojenských řídicích orgánů na vedení operací a války v celku dnes patří mezi důležité praktické úkoly. Nedostatků ve vědomostech a v jejich přípravě se mohou negativně projevit v průběhu a výsledku operací, vedených svazy spojeneckého složení.

V podmínkách dynamického a rychlého průběhu bojové činnosti je stále větší nutností **organizace povinné výuky jazyků spojenců.** Z tohoto hlediska štáb spojeneckých ozbrojených sil států — účastníků Varšavské smlouvy dělá mnoho. Na základě vzájemné dohody dochází k široké výměně různé studijní literatury, v akademických spojeneckých armádách studují důstojnické kádry národních armád, tradicí se stalo používání forem společného výcviku jednotek bratrských armád.

Značnou pomocí při zdokonalování jazykové přípravy důstojnických kádří bratrských armád jsou společná opatření, zejména různá cvičení jako např. „Sojuz“, „Bratrství ve zbraní“, „Štit“ a další, vedená v podmínkách maximálně přibližných reálné bojové činnosti.

Významnou úlohu při mobilizaci vojáků států Varšavské smlouvy k úspěšnému vedení bojové činnosti a při řešení mnoha dalších problémů z přípravy a vedení operací, měla vždy **aktivní a cílevědomá politická práce.** Ve Velké vlastenecké válce směřovalo hlavní úsilí v politické práci k udržování vysoké bojové pohotovosti vojsk, upevňování morálního politické jednoty vojáků, odhalování nelidské fašistické ideologie, k výchově k vlastenectví, internacionalismu, přátelství a bratrství ve zbraní. Konkrétní úkoly politické práce v různých druhích bojové činnosti byly určovány na základě rozhodnutí k operaci. Přímé její řízení ve svazích a svazcích spojeneckých armád uskutečňovaly příslušné národní politické orgány.

Získané zkušenosti z organizace a uskutečňování politické práce neztratily na své aktuálnosti ani v současných podmínkách.

Přesvědčení o spravedlivých cílech války, hluboký pocit odpovědnosti za osudy vlasti a socialistického společenství, víra v konečné vítězství nad nepřítelem — to vše jsou důležité faktory dalšího zvyšování morálního ducha vojáků bratrských armád. Proto v současné situaci se stále více dostává do popředí požadavek zlepšování výchovné práce vojáků bratrských

armád k třídní nenávisti k imperialismu, vysoké revoluční bdělosti, neustálé připravenosti bránit vymoženosti socialismu.

Takové jsou některé problémy přípravy a vedení operací svazy spojeneckého složení. Při jejich řešení má stále rostoucí význam také standardizace a unifikace výzbroje a bojové techniky, další rozvíjení marxisticko-leninské vojenské vědy, vypracování jednotných názorů na vedení operací, široká výměna zkušeností z operací, bojové a politické přípravy vojsk (sil).

Jaké můžeme udělat **nejdůležitější závěry z analýzy historických zkušeností?**

1. Spojenecká vojska měla úspěch ve společných bojových činnostech zpravidla v těch případech, kdy bylo dosaženo společné koordinace, otázky byly řešeny na základě vzájemné rovnosti a úcty a každá spojenecká armáda stejnou měrou odpovídala před národním a spojeneckým velením za úspěch operace vlastních vojsk, kdy vojska spojeneckého složení byla podřízena jednomu velení, jehož činnost byla charakterizována operativností, přesností a usměrňováním společného úsilí k dosažení stanoveného cíle.

2. Náročnost problému organizace a vedení společných operací závisí na charakteru společenského systému bojujících států, politických a strategických cílů spojeneckých stran. Spojenecké státy, které vedly spravedlivý boj za svobodu, samostatnost a národní nezávislost, úspěšněji překonávaly těžkosti společné bojové činnosti. Naopak spojenecké státy, které sledovaly agresivní, expanzionistické cíle, řešily tyto otázky s potížemi, protože každý stát se snažil dosáhnout vlastních zájmů, často i na úkor společné věci.

3. Nejdůležitějším faktorem úspěšného řešení všech problémů, které vznikají při organizaci válečné činnosti spojeneckých socialistických armád, je jednota politických a vojenskostrategických cílů. Jejím základem jsou společné úkoly, těsná bratrská pouta a věrnost ideám komunismu.

4. V armádách imperialistických států, které rozdírají vnitřní antagonistické rozpory, může být dosaženo dočasné shody politických a vojenskostrategických názorů partnerů diktátem nejsilnější velmoci. Taková „shoda“ většinou nevydrží tvrdě zkoušky.

V podmínkách prudkého zostření mezinárodní situace jsou nuceny státy socialistického společenství přijímat další odvetná opatření, která směřují ke zvýšení bojové pohotovosti svých Spojených ozbrojených sil a k upevnění obranného potenciálu organizace Varšavské smlouvy. Její úroveň musí být zárukou okamžitého vedení odvetného ničivého úderu na jakéhokoli agresora.

Státy — účastníci Varšavské smlouvy jsou mírumilovné státy. Nesnaží se dosáhnout vojenské převahy, nevmešují se do vnitřních záležitostí jiných států, nepomýšlejí na napadení nikoho. Zdokonalování obranyschopnosti Spojených ozbrojených sil má jediný ušlechtilý cíl — spolehlivě ubránit socialistické vymoženosti, uhájit mír, zabezpečit bezpečnost vlastních národů a vytvořit výhodné podmínky k výstavbě socialismu a komunismu.